

Chemické služby průzkumná, pozorovací a poplachová v cizích armádách.

(Pokračování.)

4. Chemický průzkum terénu podle švédských údajů.

Chemičtí patrači odloží před odchodem na průzkum torby a výzbroj kromě pušky a střeliva. Připraví si jen lehký ochranný oděv, detekční prostředky, vlajky, výstražné tabulky atd., což až doposud bylo uloženo na vozidlech. Káry jedou za hlídkou tehdy, je-li zamoření terénu předem očekáváno nebo vyžaduje-li to bojová situace!

Chemický průzkum je:

a) přípravný, předběžný, jímž má být zjištěno, zda nebezpečí chemického útoku vůbec hrozí a odkud (ze vzduchu nebo zamořeného terénu),

b) podrobný, jímž má být zjištěn rozsah zaplňovaného nebo zamořeného terénu a hustota zamoření (koncentrace zaplňování), jakož i nejvhodnější způsob překonání chemické překážky (bez asanace nebo s její pomocí). Rozsah zamoření se označí třírohými vlajkami a výstražnými tabulkami, na nichž je uvedena jen hodina a den, kdy zamoření bylo zjištěno.

Chemický průzkum se provádí čichem, zkouškou vzduchu a půdy. Zkouška čichem je prvním zjištěním zamořeného terénu a provádí se při podrobném průzkumu současně se zkouškou půdy (k zjištění zdroje zamoření). Zkouška vzduchu slouží podle okolností k doplnění průzkumu a k zjištění druhu zaplňování. Provádí ji chemik přístrojem na zkoušení vzduchu, při čemž postupuje ve směru proti větru od nejnižší koncen-

trace bojové chemické látky k nejvyšší, a zjišťuje tak ohniska zaplňování i jejich výběžky, v nichž není možno v nasazené plynové masce setrvat déle než 30 minut (jinak trvalá bojová chemická látka začíná působit již fyziologicky na pokožku). Leží-li ohnisko zamoření na cestě, je nutno zkoušet vzduch vně cesty a ve směru s ní rovnoběžném, neboť tak se hranice zamoření zjistí co nejrychleji. Zkouška terénu se provádí s pomocí detekčních deštiček nebo detekčního prášku mužstvem chemické služby. Pokud jeho počet stačí, postupuje část personálu (s rozstupy) ve směru proti větru přímo do zamořeného terénu (do oblaku bojové chemické látky) a část po větru. Při tomto zjišťování ohniska zamoření se zkouší vzduch každých 20 m čichem (t. zv. zkouška na plyn) a půda detekčními prostředky. Nezjistí-li se bojová chemická látka na dráze 100 m, odbočí patrači ve směru kolmém na původní a zkoušejí týmž způsobem dále. První zprávy o jejím zjištění se odesílají optickými znameními (předběžné hlášení). Po skončení průzkumu odešle velitel hlídky chemických patračů podrobnější zprávu s náčrtem a s návrhem na provedení asanace. Výhodné je současně odesílat i vzorky podezřelého vzduchu, půdy a vody k podrobnějšímu chemickému zkoumání v chemické laboratoři.

Prostředky chemického průzkumu (podle švédských údajů).

K zjištění bojových chemických látek slouží:

- a) přístroj ke zkoušení vzduchu (spolu se skleněným balonem k brání vzorků vzduchu),
- b) přístroj ke zkoušení vody (spolu s různými reagensy),
- c) detekční deštičky, detekční prášek, detekční plátno a detekční papír, k zjištění yperitu a lewisitu v terénu nebo na předmětech.

V dotyku s těmito bojovými chemickými látkami se barví modře.

Přístroje ke zkoušení vzduchu a vody patří k výzbroji chemické laboratoře, detekční prostředky pak k výzbroji chemických patračů a asanačních skupin. Ke zkoušení půdy v terénu slouží zpravidla detekční deštičky, upevněné na holi, které se přitisknou na několik vteřin na zkoumanou půdu. Podle intensity zamoření, t. j. podle velikosti yperitových kapek, podle množství a druhu porostu terénu a p. zbarví se po 10—60 vteřinách, podle okolností i za delší dobu. K průzkumu cest, keřů, zákopů atd. slouží detekční prášek, jenž je uschován v papírovém anebo plechovém rozprašovači obsahu 0,5 kg. Prášek se sype v úzkém proužku, na př. podél cesty, a v nepřítisilné vrstvě, aby zbarvení, vyvolané přítomnou bojovou chemickou látkou, nebylo zakryto svrchní vrstvou prášku. Změna barvy nastane zpravidla za 20—30 vteřin a zjišťuje ji chemický patrač, jdoucí za patračem, který pracuje s práškem, ve vzdálenosti 20—30 m. Detekční plátno, utkané z hrubých lněných vláken, je napouštěné detekčním barvivem. Užívá se ho s výhodou k průzkumu různých předmětů nepravidelných tvarů, na něž se rozprostře a lehce přitlačí. Detekční papír slouží hlavně k zjištění kapek yperitových na těle nebo na výstroji. Je vázán v bloky po 5—10 listech (6×10 cm). Polní laboratoře jsou zřízeny u vyšších jednotek a jsou vybaveny prostředky a přístroji, potřebnými k chemickému rozboru, k určování bojových chemických látek ve vzduchu, v půdě i ve vodě, jakož i ke zkoumání prostředků chemického boje nepřítele a prostředků jeho protiplynové ochrany.

5. Chemický průzkum a pozorování za pochodu jednotky.

Za pochodu jednotky je nutno počítat zvláště s dvěma druhy účinku nepřátelských bojových chemických látek:

- a) se zamořováním terénu, což uzavírá pochodovou cestu.
- b) s aerochemickými útoky nepřítele.

Při vstupu jednotky do okruhu působnosti nepřátelského polního dělostřelectva stávají se též plynové střelby velkým množstvím střeliva skutečným nebezpečím, na něž jednotka musí být vždy připravena.

Chemický průzkum bude se všeobecně týkat jen zamořování terénu, protože tu nebude známek o nastávajících chemických útocích vzdušných nebo o plynové střelbě dělové (zamořovací), jež by mohly být zjištěny ještě před útokem (přepadem). Chemický průzkum je nařizován veliteli vyšších jednotek, aby byli co možná nejdříve zpraveni o situaci zamoření terénu a aby mohli ještě včas otočit čela pochodových proudů na cesty dosud nezamořené a udržet tak co nejdéle plynulost pochodu nebo aby bylo možno odstranit chemické překážky na pochodových cestách s pomocí asanačních a ženijních nebo zákopnických čet (přidělených předvoji) ještě dříve, nežli dojde k ucpání dopravy.

Zajištění pochoduující jednotky po chemické stránce bude provedeno současně při všeobecném zajištění pochodu (taktickém). Jsou to dva úkoly, za jejich provedení budou odpovědní nižší velitelé (aniž dostanou zvláštní rozkazy), kteří mají pečovat o to, aby čela pochodových proudů nevstoupila náhle a bez přípravy i bez výstrahy do zamořeného terénu (na př. cisternovým letounem, za využití překvapení). Zamoření může podle okolností ujít pozornosti chemických patračů. Nižší velitelé mají pečovat též o to, aby všechny sledy pochodového proudu byly včas na chemický útok upozorněny (vyhlášením chemického poplachu).

6. Chemický průzkum vzduchu a terénu.

První důležité poznatky o zamoření terénu nepřítelem je možno získat chemickým průzkumem vzduchu. Plochy v terénu, které se liší nápadným zbarvením rostlinného porostu (na př. od zelených luk), se označí jako podezřelé. Nutno však dodat, že takové zamoření, které doposud není alespoň 24 hodin staré, lze v terénu poznat podle odlišného zbarvení porostu jen velmi obtížně, v zimě pak jen na sněhu. Obzvláštní pozornost nutno věnovat nepřátelským zamořovacím skupinám, které možno poznat, buďto když pochoduji (po jejich rozstříkovacích vozidlech) nebo přímo při jejich neobvyklé práci. Vyšší velitel naznačí již v rozkaze k průzkumu (k přezvědům) svým letcům ta místa, s jejich zamořením především počítá (podle situace a terénu), na př. soutěsky, mosty, zalesněné menší plochy atd.

Přesnější zjištění způsobu a rozsahu zamoření terénu a chemických překážek lze provést teprve chemickým průzkumem terénu, při čemž možno v mnoha případech s výhodou použít pozorování, učiněných již při chemickém průzkumu vzduchu. Průzkumné skupiny, vysílané přezvědnými oddily v nejdůležitějších směrech; jsou proto zesilovány též hlídkami chemických patračů.

Použití hlídek chemických patračů u motorisovaných přezvědných oddílů je v ruské odborné literatuře popsáno dosti podrobně. K těmto oddílům patří jednak malé hlídky chemických patračů, velmi pohyblivé

(3 muži na malém rychlém obrněném autu), jednak větší hlídky o 6—7 mužích, dopravované spolu s ženisty na lehkých obrněných nákladních autech. Toto opatření umožňuje přezvědnému oddílu zesílit dodatečně průzkumné skupiny, již dříve odeslané, potřebným počtem hlídek chemických patračů (podle početního stavu průzkumných skupin). Chemický průzkum možno tedy provést současně na několika cestách, neboť hledáním objíždky jen jednou hlídkou chemických patračů ztratilo by se zbytečně mnoho času v tom případě, kdyby pochodová osa byla zamořena nebo překážkami přehrazena. K jejímu uvolnění nutno pak povolát větší hlídku chemických patračů s ženisty a je tedy záhodno, aby průzkum každé důležité cesty byl prováděn silnou průzkumnou jednotkou, která pochoduje v této sestavě:

2 malá obrněná auta (předvoj),

1 obrněné auto, auto velitele jednotky, auto s těžkým kulometem, 3 nákladní auta s četou střelců, 1 obrněné nákladní auto s hlídkou chemických patračů a ženijním družstvem,

1 obrněné auto na konci (tato skupina pochoduje ve vzdálenosti 3 až 5 km za předvojem).

K vzájemnému spojení velitele jednotky s předvojem i s chemickými patrači se užívá předepsaných anebo smluvených znamení.

Jakmile se předvoj přiblíží k podezřelému místu v terénu, sníží rychlost jízdy asi na 10 km/hod. a zjišťuje zamoření. Zjištění zápachu po yperitu nebo po lewisitu oznámí raketami a pak chemičti patrači se pokusí zjistit, je-li cesta uzavřena též překážkami a jsou-li překážky střeleny nepřitelem. V záporném případě předvoj projede zamořeným terénem bez zastavení a v nasazených plynových maskách. Před překážkou vjíždí opatrně na postranní cestu, aby vyhledal co nejrychleji vhodnou objíždku.

Velitel průzkumné jednotky může nyní učinit, podle situace, několiké rozhodnutí. Zásadou při jeho jednání však je, aby se co možná nezastavoval, leží-li cíl jeho průzkumu ještě dále. Proto nařídí provést průzkum zamořeného terénu sice také pečlivě, ale přece jen tak, jak je to pro jednotky za ním pochoduující nutné. Jsou-li motorisované, nebude pro ně jednoduché zamoření cest zcela žádnou překážkou. Velitel průzkumné jednotky odešle tedy veliteli přezvědného oddílu krátké a zběžné hlášení a pokračuje v pochodu. Zpět ponechá jen hlídku chemických patračů, aby ohraňovala zamořenou cestu. V tomto případě zapichují chemičti patrači své značky na protivětrné straně zamořené cesty a označí současně také místo, z něhož možno v pochodu pokračovat jen v nasazené plynové masce. Velitel hlídky chemických patračů odešle po skončení této většinou jednoduché činnosti veliteli přezvědného oddílu (přímo) hlášení s náčrtem a pak se snaží svou průzkumnou jednotku dostihnout nebo s ní alespoň získat spojení. Je-li mu však známo, že po cestě budou také pochodovat jednotky pěší nebo s koňmi, musí doplnit své hlášení též údaji o prostředcích nutných k asanaci (druh, množství, pracovníci a p.). Jeho úkol bude však mnohem těžší tehdy, narazí-li průzkumná jednotka na chemickou překážku střezanou nepřitelem. Zajištění a palebnou ochranu chemických patračů musí pak převzít střelci, a to po celou dobu průzkumu. Mnohdy bude dokonce nutno, aby oblékli ochranné punčochy a postoupili zamořeným terénem do výhodnějšího palebného postavení. Průzkum se tedy

provede pod ochranou střelců, zatím co ženisté rychle odstraní lehčí překážky (rychlostavné) z cesty, aby ji uvolnili pro další pochoduující jednotky. Nutno ovšem zdůraznit, že zřizovat průchody není úkolem průzkumných jednotek, jejichž síly k tomu také nestačí. Nutno se spokojit alespoň s tím, že se jim zdaří skončit průzkum ještě před příchodem převzvedného oddílu a že se dosáhne ještě dále ležícího průzkumného cíle alespoň oklikou. Jsou-li však překážky velmi široké a hájeny houževnatým nepřítelem, musí být další průzkum vynucen bojem.

7. Zajištění v směru pochodu po chemické stránce.

Hlídky chemických patračů patří zásadně (nehledíc k činnosti převzvedných oddílů) do předvoje, kde se přiděluje předvojové hlídce, ale nepochoduje s jejími patrači, nýbrž jde za nimi v sevřeném tvaru. Před nastoupením pochodu ukáže se hlídce patračů každé místo na mapě, kde možno teprve očekávat zamoření nebo je již provedené předpokládat. Vzájemné spojení mezi předvojovou hlídkou, jejím velitelem a hlídkou chemických patračů se uskutečňuje s pomocí předepsaných anebo smluvených znamení. Činnost je zásadně rozdělena tak, že pěší patrači předvojové hlídky první zjistí, kde v terénu cítí zápach bojové chemické látky, kdežto přesnější průzkum provedou teprve chemičtí patrači. Velitel hlídky chemických patračů a patrač 1 snaží se při pochodu zjistit na cestě zápach nebo jiné známky, jež by svědčily o přítomnosti bojové chemické látky. Nesmějí nikdy spoléhat na to, že před nimi mají také patrači předvojové hlídky upozornit na přítomnost bojových chemických látek. Patrač 2 pozoruje znamení patračů předvojové hlídky, patrač 3 pozoruje ve směru k nepříteli a hledá známky, jež by nasvědčovaly zamoření terénu (na př. letounem, který přeletěl cestu před pochoduujícím proudem a rozstříkával bojové chemické látky); při procházení soutěskou postupuje s patrači předvojové hlídky po výšinách stranou položených, kdežto hlídka chemických patračů zůstává na cestě u předvojové hlídky. Patrači 4 a 5 střídají čas od času patrače 1 a 3. Zastaví-li se předvojová hlídka (při pozorování), zůstává velitel hlídky chemických patračů u velitele předvojové hlídky. Vpravo a vlevo za ním jsou patrači 2 a 3, kdežto patrači 1, 4 a 5 očekávají ještě více vzadu znamení svého velitele. Týž průzkum musí se provést i bez zvláštního rozkazu velitele předvojové hlídky, a to při procházení osadou, při čemž na podezřelých místech se zkouší půda i vzduch s pomocí detekčních papírků a detekčního přístroje (není-li možno zjistit přítomnost bojových chemických látek podle viditelných stop a známek nebo čichem). Jsou-li výstražná znamení patračů předvojové hlídky zpozorována nebo učiní-li se jiné důležité objevy, nutno to vždy hlásit veliteli předvojové hlídky, který podle okolností a situace buď vydá rozkaz k průzkumu nebo učiní jiná vhodná opatření k zajištění a palebné ochraně chemického průzkumu. Když se pěchota rozčlení, je (v podezřelém terénu) vždy výhodné přidělit průzkumným jednotkám dopředu vysílaným hlídku chemických patračů. Rozdělení a způsob činnosti je zde týž jako při spolupráci předvojové hlídky s hlídkou chemických patračů (předvojové hlídce přidělenou a podřízenou). V boji zůstávají chemičtí patrači za frontou a jsou přiděleni i podřízeni velitelům praporů nebo rot.

(Příště dále.)